

ובלילה שליטת הדין קורין משנה שהוא חסד
לאכללל זה צוה ולהמחיק הדין ע"כ.

וראיתי בספר האשל (מער' ת' אות ה'), שהעיר
ע"ד האצני לדק במש"כ בשם הארז"ל
דמורה שצכתב הוא דין ותורה שבע"פ הוא חסד,
דדבר זה ז"ע, כי המעיין בזה"ק פ' בחוקותי
(דף קיג) ובהקדמה לחקוני זוהר (דף יא ע"ב),
שאמרו שם כד איתגטלת מחסד איתקריאת תורה
שצכתב וכד איתגטלת מגבורה איתקריאת תורה
שבע"פ. וכן בתיקונים (תקון כא דף מה ע"ב)
איתא דאורייתא דבע"פ הוא מסטרא דגבורה
ע"כ. וכן העיר צוה בספרו תפארת יעקב עה"ת
(פ' בראשית דף ו'), וכחב שדברי הארז"ל
שהביא האצני לדק לא נמצא בשום מקום ע"ש.

ויש להעיר עוד מדברי זוהר פ' תרומה (קסא
ע"ב), תורה שצכתב דא איהו דכתיב הוי"ה,
תורה דבע"פ דא הוא דכתיב האלהים. ובזוהר פ'
פנחס (רנו ע"א), אורייתא דצכתב מסטרא דחסד
ואורייתא דבע"פ מסטרא דגבורה. וכן מנאמי
עוד לרבינו בחיי בכד הקמח (ע' ראש השנה ב')
שכתב, תורה שבע"פ נגד מדת הדין, ותורה
שצכתב כנגד מדת רחמים. וע"ע לרבינו בחיי פ'
בא (יג, א) ופ' פקודי (מ, לח). וכ"כ הריקאנטי
(ר"פ יתרו) ע"ש. וכ"כ צבני יששכר (מאמרי
השבתות מאמר א' אות כא), תורה שצכתב הוא
שם הוי"ה ותורה שבע"פ שם אלדני דינא
דמלכותא ע"ש. וכ"כ צעמק הנני"ב על הספרי
פ' מטות (ע' שט), דתורה שבע"פ היא ממדת
הדין ע"ש.

וראיתי להרב משימליא ז"ל בספר טיול בפרדס
על ספר אגרת הטיול (חלק הרמו אות
ג ע' עט) שכתב, מבואר בזה"ק דתורה שצכתב
הוא דין ותורה שבע"פ הוא רחמים ע"ש מה
שציאר צוה. ודבריו ז"ע דבזה"ק מבואר להיפך.
ובספר תולדות יחזק לזן הקדושת לוי ז"ל (פ'
ויחי) כתב, תורה שצכתב מדת גבורה ותורה
שבע"פ מדת רחמים, והביא כן בשם ספר שערי
אורה ע"ש. ועיין בספר בהיות הבוקר (אות

תמו), שכתב ג"כ בשם הארז"ל דתורה שצכתב
הוא דין ע"ש. וכ"כ עוד בספרו טוב דברך על
הגש"פ (אות רנת) ע"ש. והרחיד"א ז"ל בספר
דבש לפי (מער' ת' אות לו) כתב בשם ספר זרע
אחרון, דתורה שצכתב רומז לדבור מדת גבורה,
ותורה שבע"פ מלכות רומז לאמירה ע"ש. ולא
העיר על דבריו דבזה"ק מבואר להיפך, ועיין מה
שהבאנו להלן מדבריו בשו"ת יוסף אומץ. וע"ע
בקהלם יעקב (ע' דבור ואמירה אות ב'). ובספר
מנחת יהודה להחייט ז"ל כתב, תורה שצכתב
מדת החסד ושבע"פ מדת הדין. ויש מחכמי
הקבלה אומרים כי תורה שצכתב ותורה שבע"פ
נשפעים מתפארת והכל ענין אחד ע"ש.

ומצאתי בישמח משה פ' משפטים (דף קעג
ע"א) בפסוק עין תחת עין, שכתב בשם
האר"י זלוק"ל דתורה שצכתב הוא דין מפי
הגבורה שמענו, ותורה שבע"פ הוא רחמים
ע"ש. וכ"כ עוד צפ' אמור (דף לד ע"ב), מבואר
בכתבי האר"י זלוק"ל דתורה שצכתב הוא דין
ושבע"פ הוא רחמים ע"ש. וכ"כ עוד בסו"פ
דברים (דף ז' ע"א). ועיין בדברי יואל למרן זי"ע
פ' במדבר (ע' מז), שהביא דברי הישמח משה
פ' אמור הנ"ל. וכן בדברי יואל פ' ראה (ע' לו)
הביא דבריו, וכתב לבאר הטעם דתורה שצכתב
הוא דין ותורה שבע"פ רחמים ע"ש. עכ"פ
נראה ברור שהאצני לדק הנ"ל שאב דבריו
מהישמח משה שם.

וראיתי להרחיד"א ז"ל בשו"ת יוסף אומץ (סימן
נד), שכתב חז"ל בשער המלות שסידר
הרב מהר"ש ויטאל ז"ל בנו של רבינו מהר"ו
ז"ל צפ' ואחחנן, כתב בשאר לילי השבוע אין ראוי
לקרוא מקרא לפי שהמקרא הוא בעשיה והלילה
עצמה היא בחינת עשיה והכל הוא דינין ואין ראוי
לעורר הדינין עכ"ל. ולכאורה יפלא כי תורה
שצכתב הוא כנגד שם הוי"ה ותורה שבע"פ נגד
שם אלדני כמ"ש בזה"ק בכמה מקומות ובכתבי
הארז"ל, וא"כ מקרא הוא רחמים ומשנה דין
ונראין הדברים הפכיים ח"ו. וזה שנים רבות

במערבא מתרצי לה חבי בוי. עיין מה שכתבנו להלן (יד ז) בד"ה רב יוסף.

דאילו במיכאל בתיב ויעף עלי אחד מן השרפים בוי מאי משמע דהאי אחד מיכאל הוא בוי. צירושלמי ר"ה (פ"א ה"ז) איתא, רש"ל אמר אף שמות המלאכים עלו בידן מצבל, צראשונה ויעף אלי אחד מן השרפים, שרפים עומדים ממעל לו, מיכן והילך והאיש גבריאל, כי אס מיכאל שרכס. וכתב בקה"ע, ויעף אלי אחד מן השרפים היינו גבריאל שהיה האש צידו ויליף ליה בגזרה שוה, נאמר כאן ויעף ונאמר להלן והאיש גבריאל אשר ראיתי מתחלה מועף ציעף ע"כ.

ודבריו ז"ע, דבגמ' כאן קאמר דויעף אלי אחד מן השרפים הוא מיכאל. וכ"ה בזה"ק פ' צראשית (דף מו ע"ז) עוף דא מיכאל דכתיב ויעף אלי אחד מן השרפים. ולא ידעתי אמאי נדחק לפרש דקאי על גבריאל ולעשות מחלוקת בין הצבלי לירושלמי. דהנה מ"ש צירושלמי מיכן והילך והאיש גבריאל כו', אינו ר"ל דויעף וגו' הוא גבריאל, אלא מביא דמצבל ואילך נזכרו שמות המלאכים ומקודם לא, כמ"ש צירושלמי שם מקודם, שמות חדשים עלו בידם מצבל צראשונה בירח האיתנים, בירח זול, בירח זיו, מיכן והילך בחדש ניסן, בחדש כסליו, חדש טבת. ואינו מביא על ירח האיתנים וירח זיו, והוא צרור.

מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך המות בשמונה בוי. פירש"י באחת צפריחה אחת. כתב המהרש"א, ענינו שמיכאל מים מימין ממונה על הרחמים, וגבריאל אש משמאל ממונה על הדין, ולפי שרחמי שמים מרובים ניתן כח למיכאל לעשות שליחותו צפריחה אחת, ולגבריאל לא ניתן כח למהר שליחותו עד שתי פריחות שירגיע צינתים, אולי ישוב ונחס ה' כו' ע"ש.

ששמעתי משם הרב עיר וקדיש מהר"ם פאפירש ז"ל דבחי המקרא עליונה מאד ומתפשטת עד העשיה, וע"י לימוד מקרא מזכר מן העשיה, ולכן אין לקרא מקרא צלילה לפי שמזכרת מן העשיה והלילה צחינת עשיה ואין ראוי לעורר הדין ע"כ שמעתי. ולפי זה צחינת המקרא הם רחמים מדת יום, אך שיש לו כח לזכר בעשיה ומשור"ה אין לעורר הדין עכ"ל הרחיד"א. ועפ"י דבריו יש לזכר מש"כ באצני נדק הנ"ל. אמנם עיקר הדבר מה שכתבו הישמח משה והאצני נדק בשם הארז"ל דתורה שכתב דין ותורה שבע"פ רחמים, עדיין ז"ע. ויש להאריך עוד בזה ואכ"מ. וכתת ראיתי מש"כ בזה בספר תפארת צבי על הזוהר (ע' יט-כ) ע"ש.

ובל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. עיין מה שכתבנו בס"ד במס' עירובין (כא ז) בד"ה כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה.

דאיתא בתמניא אפין. על הגליון מזוין נ"א אלפ"ין. ובדק"ס הגירסא תמניא אלף בית. וגירסא דידן נראה לפרש שהוא מלשון תלת עשרה אפי הילכתא (נדרים מא א), ופירש"י י"ג פנים. א"נ אפין פירוש אותיות, עיין תרגום יונ"ע (צמדדר ו, פח) שיחין אפין דזרכת כהניא, והיינו ששים אותיות. וע"ע צמדדר איכ"ר (פ"ב, ד) ר' יוחנן הוה דרש שיחין אפין צבלע ה' ולא חמל, ובמתנות כהונה שם.

אלא משום דאית ביה תרת. פירש"י דאחי צאל"ף צי"ת ויש בו שצח הכנת מזון לכל חי. צמנורת המאור להר"י אלנקאוה ז"ל פרק התפלה (ע' פא) כתב, אלא משום דאית ביה תרת, עיני כל אליך ישכרו ופותח את ידיך ע"ש. ור"ל שצמנורת זה יש בו שני פסוקים שצצח הכנת מזון לכל חי. והוא פירוש חדש. ולפי זה י"ל צמש"כ צשו"ע או"ח (סימן נא ס"ז) לכווין צפסוק פותח את ידיך כו', אפשר דיש לכווין גם צפסוק עיני כל אליך ישכרו.